

Topias Ahola

Miten historioitsija näkee museot? –Vieraskynä kritiikkilehdeltä

Minua pyydettiin kirjoittamaan historianopiskelijoiden ainejärjestölehti Kritiikin edustajan ominaisuudessa kirjoitus siitä, miten historioitsija näkee museot. Aluksi mietin, miten voisin lähestyä museoita nimenomaan historioitsijan näkökulmasta. Tulin kuitenkin pian tulokseen, että riittää, kun kirjoitan omia ajatuksiani henkilökohtaisesta näkökulmasta.

Museoita ajatellessa minulla tulee nimittäin ensimmäisenä mieleen juuri kulttuurihistorialliset museot. Kulttuurihistoriallisista museoista minulla taas tulevat mieleen museot, jotka käsittelevät tietyn ilmiön, paikan tai ihmisten historiaa temaattisesti ja kronologisesti edeten sekä kytkevät yksittäiset ilmiöt osaksi laajoja ja pitkäaikaisia kokonaisuuksia. Melko kulttuurihistoriallinen lähestymistapa! Huomaan, että ”kulttuurihistoriallinen katse” on opiskeluaikani kuluessa juurtunut yllättävän tiiviiksi osaksi ajatteluaani.

Museo fyysisenä paikkana edustaa minulle parhaimmillaan tilaa, jossa voi kokea olevansa osa jonkinlaista historian suurta kertomusta, ja tuntee sijoittuvansa osaksi aikaa, paikkaa, ja yhteisöä. Museo on myös keino tutustua vieraisiin kulttuureihin ja uusiin näkökulmiin nähdä maailma. Vieras tässä tapauksessa voi tarkoittaa sekä paikallisesti että ajallisesti vierasta, ja museo voikin toimia samankaltaisena kurkistusaukkona menneisyyden ihmisten ajatteluun kuin jokin historiantutkimuksessa käytettävä alkuperäislähde. Museo – tai pikemminkin museon tuottama näyttely – on minusta ennen kaikkea keino tuoda jokin asia yleisön nähtäväksi ja koettavaksi siinä missä esimerkiksi kirjan kirjoittaminen tai tutkimuksen julkaisu.

Vieraillessani ulkomailla jossakin uudessa kaupungissa haluan lähes poikkeuksetta vieraillla jossakin taidemuseossa, mielellään sellaisessa, jossa esitellään paikallista taidetta. Pompöösistä nationalismista teosvalikoimassa ja esillepanossa saa tässä tapauksessa erityispisteitä, sillä minusta on kiehtova nähdä miten eri paikoissa halutaan esittää oma kulttuuri. Tapani katsoa taidetta lienee sekin etupäässä kulttuurihistoriallinen: kiinnostavinta on minusta se, mitä teokset kertovat syntyajankohdastaan ja millaisena ne esittävät maailman. Erityisen kiinnostavaa on etsiä uusia näkökulmia todellisuuden näkemiseen, ja löytää jotakin sellaista, mihin ei ole tottunut. Tällöin voi myös oppia jotakin uutta itsestään ja jopa hetkellisesti nähdä oma kulttuurinsa ikään kuin vierain silmin. Sama on mahdollista tavoittaa myös historiantutkimuksessa, mutta hieman eri keinoin.

Voi toki siirtyä vielä askeleen pidemmälle eräänlaiselle meta-tasolle, jolloin museon itsessään voi nähdä oman aikansa tuotoksena, dokumenttina tietynlaisesta maailmankuvasta tietyssä ajassa ja paikassa. Museoinnissa kun on aina kyse jonkin asian nostamisesta erilleen ja sen asettamisesta jalustalle, joten museo kertoo myös perustamisajankohtansa arvomaailmasta. Esimerkiksi Turun biologinen museo on jo kauniista rakennuksestaan lähtien kiehtova todiste kansallisromanttisesta ajattelusta, jossa luonto on valjastettu mukaan Suomi-kuvan rakentamiseen. Näköjään historioitsija

katsoo jopa luonnontieteellisiä museoita historiallisesta näkökulmasta.

Tämän numeron teemana on monipuoliset museot. Mielestäni museoiden monipuolisuudesta kertoo jo se, että eri näkökulmista katsottuna ne kertovat hyvin erilaisia asioita ja niitä voi lukea hyvin erilaisin tavoin. Ei liene yllättävää, että historioitsija näkee museot ensisijaisesti historiallisesta näkökulmasta. Varmasti joku aivan toisenlaisen alan edustaja katsoo museoita aivan toisenlaisesta näkökulmasta, ja myös löytää niistä aivan toisenlaisia asioita, jollaisia minulle ei ole tullut mieleenkään. Ja tämä se on hienoa, jos mikä.

Kirjoittaja on Turun yliopiston historianopiskelijoiden ainejärjestön Kritiikki-lehden varapäätoimittaja.